هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب ګرځي

ژباړه او ترتيب : محمد بشير مدني

کال : ۱۴۴۷ هـ- ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزه.. ١

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه :... ۲
۱ .د "لا إله إلا الله" په اخلاص او يقين سره ويل :... ۳
۲ .ښه اخلاق، نرمي او آسانه چلند :... ۱۱
۳ .د الله په لاره کې پښې په دوړو کېدل... ۱٤
۴- د سجدې د ځای په اور حراموالی :.. ۲۰
۵- په پنځو لمونځونو پابندي :... ۲٤
٦- د ځلورو رکعتو پابندي د ماسپښين نه مخکې او وروسته :................. ۲٦
۷- د توحيد ذکر د مرګ پر وخت... ۲۸
۸- د الله له وېرې ژړل، او په جهاد کې څارنه کول.. ۳۲
۹ .د نظر ساتل (غض البصر) :.. ۳۳
۱۰ .د اولاد له لاسه د صبر کولو اجر :.. ۳٦
خو عمومي قاعده دا ده چې:.. ٤۲
پايله... ٤۳
دمنابعو فهرست.. ٤٤
۱ .حديثي منابع (اصلي کتابونه)... ٤٤
۲ .شروح الحديث (شرحونه او فقه الحديث)... ٤٥
۳ .فتاوی او معاصرو علماوو آثار... ٤٦
۴ .نور مصادر او کتابتونونه... ٤۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب ګرځي*

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزه

الحمد لله، والصلاة والسلام على رسول الله، وعلى آله وصحبه ومن والاه.

د اسلام مبارک دین یو داسې کامل دین دی چې د انسان د دنيا او آخرت د فلاح ټول اصول پکې موجود دي. الله تعالی د قرآن مجید او د رسول الله ﷺ د سنتو له لارې مونږ ته دا روښانه کړي چې د جنت دروازې د کومو عملونو په وسيله پرانستل کیږي، او له دوزخ څخه خلاصون څنګه حاصلیږي.

په دې لیکنه کې به هغه غوره عملونه بیان شي چې رسول الله ﷺ یې کوونکي ته د دوزخ له اوره د نجات زیری ورکړی. دا اعمال د توحید، تقوا، صبر، عبادت، جهاد، او اخلاقو نه راولاړیږي، چې موخه یې د الله رضا ده.

الله جل جلاله د دغه عمل د خپلې رضا لپاره وګرځوي ترڅو په هغه ځای کې راته د نجات وسيله وګرځي چې بلې خواته مې د خلاصون هیله نه وي .

په درنښت

محمد بشير مدني

(c) ketabton.com: The Digital Library

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب ګرځي*

پوښتنه :

یو کس ناسي پوښتنه وکړه چې : زه غواړم پوه شم چې کوم عملونه داسې دي چې د هغې اجر دا سې وي چې کوونکي ته ددوزخ اور ورته ونه رسي ؟

ځواب:

د دې پوښتنې لپاره یو عمومي او یو تفصیلي ځواب شته:

لومړی . عمومي ځواب:

د الله تعالی او د هغه د رسول ﷺ اطاعت کول . دا چې هغه څه وکړې چې امر ورته شوٍ وي او له هغو کارونو ځان وساتې چې ترې منع شوي وي . دا د جنت د لاسته راوړلو او د دوزخ نه د خلاصون اصل دی.

او د الله جل جلاله او رسول ﷺ نافرماني د دوزخ سبب ده، لکه څنګه چې الله فرمايي: (وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ * وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ) [1]

"ژباړه : او څوک چې د الله او د هغه د رسول اطاعت وکړي، هغه به الله داسې جنتونو ته داخل کړي چې تر لاندې یې ویالې بهیږي، هغوی به پکې تل پاتې وي، او دا لوی بری دی. او څوک چې د الله او د هغه د رسول نافرماني وکړي، او له حدونو تیر شي، هغه به الله اور ته داخل کړي، چیرې به چې تل پاتې وي، او د هغه لپاره یو سپکوونکی عذاب دی".

[1] - النساء/۱۳ ، ۱٤ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او رسول الله ﷺ فرمايلي: (كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبَى . قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَنْ يَأْبَى ؟ قَالَ : مَنْ أَطَاعَنِي دَخَلَ الْجَنَّةَ ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ أَبَى) . [٢]

"ژباړه : زما ټول امت به جنت ته ننوځي، مګر هغه څوک چې انکاروکړي".صحابه کرامو وویل: "ای د الله رسوله! څوک انکار کوي؟"

ويې فرمايل: "څوک چې زما اطاعت وکړي، هغه به جنت ته داخل شي، او څوک چې زما نافرماني وکړي، هغه انکار کړی دی ". [٣]

دويم . تفصيلي ځواب:

ځيني ځانګړي عملونه داسې دي چې رسول الله ﷺ په څرګند ډول ويلي دي چې هغه څوک به د دوزخ اور ته نه داخليږي، او دا د دې لپاره ويل شوي چې خلک و هڅول شي چې دا عملونه وکړي.

١ . د "لا إله إلا الله" په اخلاص او يقين سره ويل :

▪حديث ١:

عَنْ مُعَاذٍ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ:

»مَا مِنْ أَحَدٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، صِدْقًا مِنْ قَلْبِهِ، إِلَّا حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ « [٤]

---

[٢] - رواه البخاري (٧٢٨٠) .

[٣] - بخاري ٧٢٨٠ .

[٤] - رواه البخاري ١٢٨، ومسلم ٣٢ . حديث: «مَا مِنْ أَحَدٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، صِدْقًا مِنْ قَلْبِهِ، إِلَّا حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ» .

(c) ketabton.com: The Digital Library

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب ګرځي*

ژباړه:

هیڅ داسې څوک نشته چې د صدق (رېښتینوالي) سره دا ګواهي ورکړي: "لا إله إلا الله، محمد رسول الله" (یعني دا ومني چې د عبادت وړ هېڅ خدای نشته مګر الله، او محمد ﷺ د هغه رسول دی)، مګر دا چې الله جل جلاله به هغه پر دوزخ حرام کړي. .

✦ شرح :

دا حدیث د بخاري شریف څخه روایت شوی دی، او د ایمان د ارزښت او د توحید د کلمې د مقام څرګندونه کوي.

يَشْهَدُ": معنا یې دا ده چې دا ګواهي ورکوي، عقیده پرې لري، او په ژبه یې وایي.

صِدْقًا مِنْ قَلْبِهِ": دا شرط بیانوي چې دا ګواهي باید له رېښتیني زړه، اخلاص او باور سره وي، نه یوازې په خوله یا ظاهري توګه.

حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ": معنا دا چې الله به دا کس د دوزخ له عذابه وساتي، یعني دا کس به ابدي دوزخ ته نه ځي، او د جنت اهل دی.

✦ مهمې ټکي او درسي ټکي:

١. کلمه طیبه د نجات کلی ده :

دا حدیث ثابته کړې چې د "لا إله إلا الله، محمد رسول الله" ګواهي ورکول د انسان د نجات سبب دی، خو شرط دا دی چې دا ګواهي باید له زړه او اخلاص سره وي.

٢. توحید، د جنت لاره ده :

کوم څوک چې رېښتینی توحید لري، او د الله وحدانیت او د رسول الله ﷺ رسالت باندې عقیده لري، الله به هغه له ابدي عذاب څخه وساتي.

٣. رېښتینی ایمان، نه صرف لفظونه :

یوازې دا ویل کفایت نه کوي، بلکې دا کلمه باید له زړه نه وویل شي، او په عمل کې یې هم څرګندونه وشي. یعني د کلمې له ګواهۍ سره باید سړی د اسلام پر احکامو عمل هم وکړي.

٤. په اخلاص سره عقیده، د مغفرت سبب ګرځي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب ګرځي*

ژباړه: څوک چې له زړه نه په اخلاص سره ووايي: "لا إله إلا الله، محمد رسول الله"، نو الله تعالی به هغه د دوزخ په اور حرام کړي.

■حديث ۲:

عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رضي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ:

حتی که يو کس ګناهونه هم ولري، خو که ايمان يې ريښتينی وي، آخر به الله پاک هغه وبخښي. ځکه اخلاص لرونکي کلمه د ټولو ګناهونو کفاره جوړېدای شي.

۵. د اسلام د اساسي عقيدې اهميت :

دا حديث مونږ ته يادونه کوي چې اصلي تمرکز بايد پر توحيد وي، ځکه همدا د جنت اساس دی.

۶. شفقت او رحمت :

په دې حديث کې د الله تعالی له رحمت او مغفرت څخه خرګنده نښه ده، چې هغه خپل بندګان د توحيد له کبله له دوزخ څخه ساتي.

✦ پايله:

د "لا إله إلا الله محمد رسول الله" ريښتيني ګواهي، د انسان د ژوند تر ټولو مهمه خبره ده. دا نه يوازې د دنيا او اخرت ترمنځ توپير کوي، بلکې د انسان د ابدي بريا کلي هم ده.

نو دا لازمه ده چې:

* دا کلمه بايد له اخلاص سره زده، درک، او ويیل شي.

* پر اساس يې بايد عمل وشي.

* دا عقيده بايد د ژوند په ټولو برخو کې فعاله وساتل شي.

**اللهم ثبتنا على التوحيد حتى نلقاك، ونجّنا من النار برحمتك يا أرحم الراحمين.

****

(c) ketabton.com: The Digital Library

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب ګرځي*

»مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ« [٥]

---

[٥] - رواه مسلم ٢٩ .

حديث :

عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رضي الله عنه قَالَ، قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ:«مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ»

١. تخريج (حديث له کومو کتابونو را اخيستل شوی؟)**دا حديث **متفقٌ عليه** دی، يعني:

* رواه **البخاري** (حديث نمبر ١٢٨) * رواه **مسلم** (حديث نمبر ٢٩)

همدارنګه نورو محدثينو هم روايت کړی دی.

٢. د حديث لنډ شرح (په ساده ژبه)

شرح:

رسول الله ﷺ فرمايي:

چا چې په ريښتيني زړه، د ايمان له مخې، دا شهادت ورکړ چې: "نشته بل معبود پرته له الله نه، او محمد ﷺ د الله رسول دی"،

نو الله تعالی به دغه کس د دوزخ له اوره وساتي، يعني **دوزخ به پرې حرام شي.**

٣. فقهي احکام او استنباطونه :

الف: د توحيد او رسالت اقرار:

* د "لا إله إلا الله، محمد رسول الله" اقرار د اسلام بنياد دی.

* ايمان له همدې ځايه پيلېږي.

ب: د ژبې اقرار کافي نه دی :

* يوازې په خوله ويلو نه، بلکې بايد له زړه څخه تصديق، او په عمل کې پيروي موجوده وي.

ج: دوزخ نه خلاصي ژمنه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب ګرځي*

* څوک چې دا کلمه په اخلاص ووايي، او د ايمان تقاضاوې پوره کړي، نو د اخرت له دائمي عذاب څخه خلاصيږي.

* که ګناهکار هم وي، ممکن په موقتي ډول عذاب شي، خو آخرکې به جنت ته داخل شي.

د: اهميت د کلمې طيبه :

* دا حديث د "کلمه طيبه" فضيلت ښيي، چې دا د نجات کلي ده.

٤. مهم ټکي (نکات)

- د کلمې عظمت : دا کلمه د جنت د دروازې کيلي ده .

- نيت شرط دی : يوازې په خوله ويلو سره نه، بلکې د زړه باور او عمل مهم دی .

- د الله رحمت : الله تعالی د توحيد خاوند ته دوزخ حراموي .

- د ايمان تعريف : ايمان يوازې قول نه، بلکې قول + تصديق + عمل دی .

- د اخرت نجات :څوک چې دا کلمه له اخلاص سره وايي، پای به يې جنت وي .

پايله:

دا حديث موږ ته دا را زده کوي چې:

* **ايمان** د هر مسلمان لپاره د نجات بنسټ دی.

* دا کلمه يوازې نه تکراريږي، بلکې د ژوند په عملونوکې هم بايد ښکاره وي.

* هر څوک چې په ريښتيني توګه دا کلمه وايي، الله به يې د دوزخ له تل پاتې عذابه وساتي.

د حديث تخريج (اصلي منبع):

صحيح البخاري*كتاب: العلم*باب: من قال إن الإيمان هو العمل* حديث نمبر: **١٢٨*صحيح مسلم** كتاب: الإيمان*حديث نمبر: **٢٩*الفاظ په صحيح مسلم کې داسې دي:

>«مَنْ شَهِدَ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: څوک چې شاهدي ورکړي چې نشته معبود مګر الله، او محمد د الله رسول دی، الله به هغه ته د دوزخ اور حرام کړي.

▪حديث ۳:

عَنْ عِتْبَانَ بْنِ مَالِكٍ رضي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ:

---

۲. د حديث شرح (معتبره شروح):

فتح الباري شرح صحيح البخاري* ليکوال: **ابن حجر العسقلاني رحمه الله* د ايمان په باب کې، دغه حديث ته پراخه شرحه ورکړل شوې.

-المنهاج شرح صحيح مسلم* ليکوال: **امام نووي رحمه الله**

* د حديث (مَنْ شَهِدَ أن لا إله...) لاندې مفصل فقهي او عقيدوي بحث شوی.

-شرح العقيدة الطحاوية* د ايمان او توحيد د معنا او شرطونو وضاحت پکې شوی دی.

-معارج القبول (حافظ حکمي رحمه الله)*د کلمې طيبې، توحيد او د ايمان په اړه تفصيلي بحثونه لري.

-الإيمان لابن تيمية رحمه الله * د ايمان حقيقت، قول، عمل او تصديق پکې مفصل توضيح شوی.

. آنلاين اسلامي مصادر (موثق ويبسايټونه):**

-درر السنية** | https://www.dorar.net

-المکتبة الشاملة** | https://shamela.ws

-الاسلام سؤال وجواب** - | https://islamqa.info

-صحيح البخاري آنلاين نسخه** | |-https://sunnah.com/bukhari

-صحيح مسلم آنلاين نسخه** - - https://sunnah.com/muslim

****

(c) ketabton.com: The Digital Library

»فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ« [٦]

[٦] - رواه البخاري ٤٢٥، ومسلم ٣٣ .

حديث (متن او ترجمه):*عَنْ عِتْبَانَ بْنِ مَالِكٍ رضي الله عنه قَالَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ»**

پښتو ژباړه: رسول الله ﷺ وفرمايل: بېشکه الله هغه کس د دوزخ له اوره حرام کړی دی چې (په اخلاص سره) وايي: "لا إله إلا الله"، او د دې ويلو هدف يې يوازې د الله رضا وي.**

١. تخريج : **

صحيح البخاري*کتاب: الصلاة *باب: المساجد في البيوت* حديث شمېره: **٤٢٥*صحيح مسلم*کتاب: الإيمان*حديث شمېره: **٢٦٣**

٢. لنډه شرح (په ساده ډول) :

دا حديث د توحيد او اخلاص په اړه ډېر زور پيغام لري:

* څوک چې په رېښتيني اخلاص سره دا وايي: *"لا إله إلا الله"* يعني: *نشته بل معبود پرته له الله نه،*

> او هدف يې يوازې د الله رضا وي، نه شهرت، نه نفاق، نه دنيا،...

* نو الله ﷻ به دا کس د دوزخ له عذابه وساتي، يعني اور به پرې حرام شي.

٣. فقهي احکام او استنباطونه**

الف. د توحيد ارزښت** دا حديث ښيي چې توحيد د نجات کلی ده.

* څوک چې د خالص توحيد عقيده لري، الله به هغه ته د دوزخ عذاب نه ورکوي.

ب. د نيت ارزښت**

* کلمه بايد د الله لپاره وي، نه د دنيا لپاره.

* "يَبْتَغِي بِذَٰلِكَ وَجْهَ اللَّهِ" شرط دا ښيي چې نيت بايد اخلاص وي.

ج. د عمل شرط ضمني ډول پکې شامل دی**

(c) ketabton.com: The Digital Library

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب ګرځي*

* يوازې په خوله ويلو نه، بلکې عمل، تقوی، صداقت، او د الله رضا ته کارکول هم مهم دي.

د. کافر ته د دوزخ سزا حتمي ده، خو موحد که څه هم ګناهګار وي، د الله رحمت پکې شامليږي.**

٤. مهم ټکي (نکات)

- توحيد : د ايمان اساس دی او د نجات شرط .

- اخلاص : نيت بايد يوازې د الله رضا وي .

- د دوزخ حرامېدل : د اخلاص سره د کلمې ويونکی به د دوزخ له دائمي عذابه خلاص شي.

- نجات د عقيدې سره تړلی :که څوک توحيد ولري، خو عمل کې کمزوری وي، الله به هغه وبخښي .

٥. مراجع او منابع :

* ** **:Sahih al-Bukhariحديث ٤٢٥

- https://sunnah.com/bukhari:٤٢٥

* ** **:Sahih Muslimحديث ٢٦٣

- https://sunnah.com/muslim:٢٦٣

* **فتح الباري شرح صحيح البخاري – ابن حجر العسقلاني**

* **المنهاج شرح صحيح مسلم – امام نووي**

* **شرح العقيدة الطحاوية – ابن أبي العز**

* **الدرر السنية (د حديثو تحقيق ويبسايت)**

- https://dorar.net

پايله :

دا حديث موږ ته ښيي چې:

توحيد او اخلاص د نجات اصلي لاره ده.

نه يوازې په خوله ويلو، بلکې د زړه له ژورې اخلاص، نيت، او د الله رضا غوښتنه دا کلمه قوي کوي. څوک چې د "لا إله إلا الله" د مانا، نيت او تقاضاوو سره دا ووايي، الله ﷻ به هغه د اور له عذابه وژغوري.

****

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: الله تعالی د هغه چا لپاره اور حرام کړی، څوک چي "لا إله إلا الله" وايي، او د الله رضا غواړي.

٢ .ښه اخلاق، نرمي او آسانه چلند :

▪حديث:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

»أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِمَنْ يَحْرُمُ عَلَى النَّارِ؟ أَوْ بِمَنْ تَحْرُمُ عَلَيْهِ النَّارُ؟ عَلَى كُلِّ قَرِيبٍ هَيِّنٍ سَهْلٍ « [٧]

---

[٧] - رواه الترمذي ٢٤٨٨، وصححه الألباني

حديث:عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:*«أَلَا أُخْبِرُكُم بِمَنْ يَحْرُمُ عَلَى النَّارِ؟ أَوْ بِمَنْ تَحْرُمُ عَلَيْهِ النَّارُ؟ عَلَى كُلِّ قَرِيبٍ هَيِّنٍ سَهْلٍ».

ژباړه :رسول الله ﷺ وفرمايل: «ايا زه تاسو ته داسي څوک ونښيم چي اور پرې حرام دی؟ يا داسي څوک چي دوزخ پرې حرام دی؟ هغه څوک دی چي له خلکو سره نژدې، نرم، آرامه او اسانه چلند لري.»

تخريج :

-جامع الترمذي :	٢٤٨٨	امام ترمذي رحمه الله
-مسند أحمد :	٣٨٦٦	امام احمد رحمه الله
-سنن ابن ماجه :	٤١٧٤	امام ابن ماجه رحمه الله
-صحيح ابن حبان:	٥٧٦	ابن حبان رحمه الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

درجه : حديث *صحيح* دی – امام ترمذي يې حسن او صحيح ګڼلی.

[د حديث لينک په درر السنية کې](https://www.dorar.net/hadith/sharh/٥٧٦)

مختصره شرح (ساده پول):

دا حديث موږ ته ښيي چې:

* هغه خلک چې **نرم طبيعته، آرام مزاجه، آسانه او زغمناک وي،**

* او خلک ورسره راحت احساس کوي،

* نو دا خلک به د دوزخ له اوره **محفوظ** وي.

رسول الله ﷺ موږ ته **يو مهم خوی او کردار** ښيي: ”نرمي، خوش‌اخلاقي، زغم، او د خلکو سره نيک چلند.“

احکام او استنباط (فقهي او اخلاقي نکات):

١. د نیک چلند اهمیت:

* نرم طبيعت د انسان د ايمان ښکارندوی دی.

* په خلقو کې محبوب شخصيت جوړوي.

٢. د دوزخ نه خلاصون یوه لاره:

* نيک اخلاق انسان د الله رحمت ته نژدې کوي.

* خلکنه ځورول، غوسه نه کول، عاجزي کول – دا ټول د اور نه نجات سبب ګرځي.

- ٣. اخلاق د اسلام اساس دی:

* حديث د دې مفهوم تاييد کوي چې:

"إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأُتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ"

(زه د اخلاقو د تکميل لپاره مبعوث شوی يم)

مهم ټکي (فوايد):

- "قريب" | خلکپسند، له خلقو سره نژدې، د لاسرسي وړ شخصيت

- "هَيِّن" | نرم، مهربان، د زړونو خوشحاله کوونکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

-"سَهْل" | زغمناک، آسانه، سختګیر نه وي

- د دې درې صفاتو مجموعه انسان د جنت لورې ته بیايي.**

منابع او مراجع:

حدیثي کتابونه:

* **جامع الترمذي – حدیث ۲٤۸۸**

* **مسند احمد – حدیث ۳۸٦٦**

* **سنن ابن ماجه – ٤١٧٤**

* **صحیح ابن حبان – ٥٧٦**

شرح او فقهي مصادر:

* **تحفة الأحوذي شرح الترمذي – مبارکفوري**

* **مرقاة المفاتیح شرح مشکاة – علي القاري**

* **ریاض الصالحین – باب حسن الخلق**

* **فتح الباري – د اخلاقو باب**

آنلاین مصادر:

* https://www.dorar.net

* https://sunnah.com

پایله:

دا حدیث موږ ته یو عملي پیغام راکوي:

-که غواړې د الله له عذابه خلاص اوسې، نو نرم، مهربان، او له خلقو سره اسانه چلند کوونکی اوسه."

هغه څوک چې د خلکو سره نیک اخلاق لري، د هغوی زړونه نه ماتوي، غوسه نه کوي، او آسانه طبیعت لري

– دا کسان د الله ﷻ له خاص رحمت او د دوزخ له اوره خوندي کېږي.

****

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: ایا درته خبر درنه کړم پر چا چي اور حرام دی؟ یا پر چا چي اور نه رسي؟ پر هر هغه څوک چي نرم مزاج، نږدې (مخلوق ته مهربانه)، او آسانه چلند لرونکی وي.

۳. د الله په لاره کي پښې په دوړو کېدل

▪حدیث ۱:

قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ:

»مَا اغْبَرَّتْ قَدَمَا عَبْدٍ فِي سَبِيلِ اللهِ، فَتَمَسَّهُ النَّارُ« [٨]

---

[٨] - رواه البخاري ٩٠٧

حدیث :

- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: **قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

> -«ما اغْبَرَّتْ قدما عبدٍ في سبيلِ اللهِ فتمسَّه النارُ» رواه البخاري)

ژباړه :

رسول الله ﷺ وفرمايل:*"هغه بنده چي دواړه پښې يې د الله تعالی په لارکي په دوړو (خاورو) ككړې شي، نو ددوزخ اوربه ورته ونه رسي ."

تخريج :

-صحيح البخاري	٢٨١١	ابن عباس رضي الله عنه
- مسند أحمد	٢١٢٧	امام احمد رحمه الله
- سنن نسائي	٣١٤٣	امام نسائي رحمه الله
صحيح ابن حبان	٤٦١٣	ابن حبان رحمه الله

درجه حديث:** **صحيح** – متفق عليه (البته ترتولو مشهوره نسخه يې بخاري كې ده)

د حديث مفهوم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب ګرځي*

* "اغبرّت" معنا: پښې د خاورې/دوړو سره ککړې شوې.

* مطلب دا دی:

**هغه څوک چې د الله په لارکې روان شي، مجاهدت وکړي، او د الله د رضا لپاره تکلیفونه وزغمي، نو الله ﷻ به هغه د دوزخ له اوره وساتي.*

احکام او استنباط:

۱. د جهاد او خدمت اهمیت:

* دا حدیث د جهاد (او یا هر ډول قرباني) قدر بیانوي.

* د الله ﷻ لپاره زحمت او قرباني ورکول، انسان له دوزخ نه ژغوري.

۲. نیت ته ارزښت:

* شرط دا دی چې دا عمل **"في سبیل الله"** وي.

* یعني، د شهرت، مال، قوم یا کبر لپاره نه، بلکې یوازې د الله د رضا لپاره.

۳. د فزیکي زحمت ارزښت:

* آن که ظاهري زحمت وي (لکه خاورې ته ککړې پښې)، که نیت خالص وي، دا هم د نجات سبب کېږي.

مهم ټکي (فوائد):

- خالص نیت : دا شرط دی چې د عمل نیت باید یوازې د الله لپاره وي.
- دوړو ته ککړې پښې: اشاره ده فزیکي زحمت ته: سفر، جهاد، دعوت، حج، عمره، یا ښو خدمتونه.
- کوم کس چې ددوزخ څخه نه خلاص شی : دا د الله رحمت او فضل دی.

- فقهي استفاده:

- دا حدیث د "جهاد"، دعوت، او د الله د رضا لپاره د قربانۍ ارزښت ښيي.

- د دین خدمت، دعوت، تعلیم، او خیرات ته تلل هم د دې حدیث په معنا کې راځي، که نیت اخلاص وي.

-زحمت چې د اخلاص سره وي، دا په اخرت کې د نجات سبب ګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: د یوه بنده پښې چې د الله په لاره کې دوړې شي، دوزخ به پرې لګبري نه.

■حدیث ۲:

قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ:

«مَنْ أَغْبَرَّتْ قَدَمَاهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ» [۹]

-صحيح البخاري،	حديث ۲۸۱۱	امام بخاري	اصل حديث
-فتح الباري		ابن حجر العسقلاني	د حديث شرح
-عون المعبود		ابوالطيب شمس الحق	د حديث فقهي پوهاوی
-رياض الصالحين	باب الجهاد	امام نووي	د تقوا او قرباني اهميت
-دُرَر السنية (|	– | **dorar.net)	د حديث د تخريج لپاره معتبر ويبپاڼه	

پایله:

< دا حدیث موږ ته یو عظیم پیغام راکوي:

< که ته د الله ﷻ لپاره زحمت باسې – حتی که یواځې پښې دې خاورو ته ککړې شي – او نیت دې خالص وي، الله به تا له دوزخ نه وساتي.

دا زحمت که د علم، دعوت، خدمت، یا جهاد په بڼه وي، **الله ﷻ د خپلو بندګانو زحمت ضایع نه کوي.**

****

[۹] - رواه أحمد ۲۱۴۵۵، وصححه الألباني .

(c) ketabton.com: The Digital Library

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب ګرځي*

حديث : قال رسول الله ﷺ: *«مَنْ أَغْبَرَّتْ قَدَمَاهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ»**

< رواه البخاري، ومسلم .

ژباړه : رسول الله ﷺ وفرمايل: "هغه څوک چې پښې يې د الله تعالی په لاركې دوړو ته ككړې شي، الله به هغه پر اور حرام كړي."

تخريج :

كتاب	حديث شميره	درجه
صحيح البخاري	(ح ٢٨١٢)	صحيح
صحيح مسلم	(ح ١٨٧١)	صحيح
سنن الترمذي	(ح ١٦٣٠)	حسن صحيح
مسند احمد	(ج ٢/٣٧٩)	صحيح
صحيح ابن حبان	(ح ٤٦٣٧)	صحيح

راوي : ابوهريرة رضي الله عنه

مختصره شرح:

- دا حديث د هغو خلكو فضيلت بيانوي چې د *الله تعالی د رضا لپاره* زحمت باسي، سفرونه كوي، خاورې ته ككړېږي، او ځان تكليف ته وركوي.

- "أغبَرَّت قدماه" معنا: پښې يې خاورو، دوړو يا ګرد سره ككړې شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب ګرځي*

- دا پېښې د *الله په لار* کې حرکت کوي؛ ممکن دا د جهاد، دعوت، حج، علم، یا د خیر کار لپاره وي.

- دا انسان به د دوزخ له اوره محفوظ وي.

احکام او فقهي استنباطات:

۱. د اخلاص شرط:

- دا فضایل هغه عمل ته ورکول کېږي چې د *الله ﷻ د رضا لپاره* وي.

۲. د عبادت پر مهال جسماني زحمت هم فضیلت لري:

- نه یوازې نیت، بلکې جسماني زحمت هم د الله ﷻ په نزد مهم دی.

۳. د دیني خدمتونو ارزښت:

- دعوت، علم ته سفر، د جهاد، حج یا خیر رسوني زحمت ټول په دې فضیلت کې شامل دي.

مهم ټکي (فوائد):

لفظ	وضاحت
-نیت باید خالص وي :	عمل که هر څومره سخت وي، که نیت خالص نه وي، فضیلت نه لري.
-زحمت او قرباني ارزښت لري :	الله ﷻ د خپلو بندګانو زحمت هسې نه ضایع کوي.
-دوزخ حرامېږي :	که څوک د الله په لار کې زحمت باسي، دا د هغه لپاره د نجات علامه ده.
-دعوت، جهاد، علم، حج... :	هر داسې سفر چې د الله لپاره وي، پکې دا بشارت شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب ګرځي*

ژباړه: څوک چې پښې يې د الله په لاره کې دوړې شي، الله به هغه د دوزخ له اوره حرام کړي.

▪روايت:

جابر بن عبد الله رضي الله عنه خلکو ته د سفر مشري کوله، خلکو ورته وويل: سورلی وکړه، ويې ويل: ماله رسول الله ﷺ دا اوربدلي:

د منابعو نومونه:

کتاب	ليکوال	تبصره	
-صحيح البخاري	امام بخاري	كتاب الجهاد، باب فضل من اغبرّت قدماه	
-صحيح مسلم	امام مسلم	كتاب الإمارة، باب فضل الجهاد	
-رياض الصالحين	امام نووي	باب فضل الجهاد	
-فتح الباري شرح صحيح البخاري		ابن حجر عسقلاني د حديث فقهي تشريح	
-درر السنية ()	**dorar.net)ويبپاڼه	د تخريج او شرح لپاره معتبر ماخذ	

پايله:

- دا حديث موږ ته دا راښيي چې که يو څوک د الله د رضا لپاره زحمت وباسي، الله به هغه ته عزت، نجات، او دوزخ نه خلاصون ورکړي.

- که څوک د دين خدمت، دعوت، تعليم، يا جهاد لپاره سفر کوي، جسمانی زحمت ويني، او نيت يې خالص وي – نو دا انسان به د الله تعالی له لويو انعامونو څخه برخمن شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

«مَنْ أَغْبَرَّتْ قَدَمَاهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ»

ژباړه: څوک چې د الله په لاره کې پښې يې دوړې شي، الله به هغه پر اور حرام کړي. دا خبره چې خلکو واورېده، زيات کسان له خپلو سورلو کوز شول.

◆لنډيز:

دغه عملونه:

-د توحيد وينا په اخلاص سره

-نرمي او ښه اخلاق

-د الله په لاره کې هڅې او مجاهدت

-داسې برکتناک عملونه دي چې رسول الله ﷺ يې وعده کړې، که انسان دا په اخلاص سره ترسره کړي، دوزخ به پرې حرام وي.

۴- د سجدې د ځای پر اور حراموالی :

حديث :

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «حَرَّمَ اللَّهُ عَلَى النَّارِ أَنْ تَأْكُلَ أَثَرَ السُّجُودِ» [۱۰]

[۱۰] -)متفق عليه)

حديث : قال رسول الله ﷺ: حَرَّمَ اللَّهُ عَلَى النَّارِ أَنْ تَأْكُلَ أَثَرَ السُّجُودِ» رواه البخاري ومسلم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب ګرځي*

ژباړه : رسول الله ﷺ وفرمايل: الله تعالی پر اور حرام کړي چې د سجده کوونکو د بدن د سجدې ځايونه وخوري."

تخريج :

مصدر	حديث شمېره	درجه
-صحيح البخاري	(ح ٨٠٩)	صحيح
-صحيح مسلم	(ح ٢٨٤٨)	صحيح
-سنن النسائي	(ح ٢٠٧١)	صحيح
-مسند أحمد	(ج ٢/٢٣٩)	صحيح

راوي: ابوهريره رضي الله عنه

مختصره شرح:

- دا حديث د مؤمنانو هغه فضيلت بيانوي چې پر مخامخ ځايونو يې د سجدو اثرونه وي.

-دا ځايونه، چې په سجده کې ځمکې ته لګيږي (مخ، لاسونه، زنګونونه، پښې)، د -*عبادت او اخلاص نښه*- ده.

- د قيامت پر ورځ به اور ته دا اجازه نه وي چې دا ځايونه وسوزوي.

فقهي احکام او استنباطات:

١. د سجدې کوونکو فضیلت:

(c) ketabton.com: The Digital Library

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب ګرځي*

- هغه کسان چې په دنیا کې عبادت کوي، حتی که ګناهګاران وي، د سجدې له امله يې د بدن دا برخې اور نه سوزوي.

۲. د اور عمومي سزا محدودېږي:

- دا هم معلومېږي چې د مؤمن د بدن ځينې برخې به اور ونه سوځوي، دا هم د الله رحمت او عدالت دی.

۳. د بدن عزت د عبادت له امله:

- سجده، چې د بندګۍ تر ټولو عاجزانه حالت دی، د انسان لپاره د عزت او نجات وسيله ګرځي.

مهم ټکي (فوائد):

ټکی	وضاحت
سجده د مؤمن نښه ده	: د سجدې ځایونه د مؤمن له نورو څخه بیل کوي، الله ﷻ ورته خاص عزت ورکړی.
-دوزخ د عبادت ځایونو ته نه رسېږي	: الله ﷻ دا ځایونه خوندي کړي – دا د اخلاص ثبوت دی.
-عبادت انسان ته نجات ورکوي	: که يو انسان نورې کمزورۍ ولري، اخلاص او سجده يې د نجات لامل ګرځي.
- سجده د الله ﷻ تر ټولو محبوب عمل دی	: ځکه دا د بندګۍ تر ټولو عاجزانه او صادقانه حالت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه:

ابوهريره رضي الله عنه روايت کوي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: الله جل جلاله په اور د بنده د سجدو ځای سوځول حرام ګرځولي.

منابع:

کتاب	ليکوال	تشريح/توضيح
صحيح البخاري	امام بخاري	كتاب الصلاه، باب: لا تأكل النار أثر السجود
صحيح مسلم	امام مسلم	كتاب الإيمان، باب: إثبات الشفاعة
فتح الباري	ابن حجر عسقلاني	د حديث فقهي او لغوي شرح
شرح النووي على مسلم	امام نووي	د صحيح مسلم مفصل شرح
درر السنية – dorar.net*	ويب پاڼه	د حديث سندونه، تخريج، او تفصيل

پایله:

دا حديث موږ ته دا راښيي چې:

-عبادت، خاصتاً سجده، د انسان د نجات وسيله ده.

>الله ﷻ پر اور حرام کړې دی چې د هغه مؤمن بدن هغه ځايونه وسوزوي چې د سجدې له امله عزتمن شوي وي.

-د سجدې فضيلت نه بايد هېر شي. که غواړې چې قيامت ته له عزت سره ولاړ شې، نو د سجدې عادت ولره.

****

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥- په پنځو لمونځونو پابندي :

حديث :

وروى أحمد عن حنظلة الأسيدي رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال:

«مَنْ حَافَظَ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ، عَلَى وُضُوئِهَا، وَمَوَاقِيتِهَا، وَرُكُوعِهَا وَسُجُودِهَا، يَرَاهَا حَقًّا لِلَّهِ عَلَيْهِ، حُرِّمَ عَلَى النَّارِ» [١١]

[١١] -)حسنه الألباني) . دا حديث:

> «مَنْ حَافَظَ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ، عَلَى وُضُوئِهَا، وَمَوَاقِيتِهَا، وَرُكُوعِهَا وَسُجُودِهَا، يَرَاهَا حَقًّا لِلَّهِ عَلَيْهِ، حُرِّمَ عَلَى النَّارِ» .

تخريج :

دا حديث روايت کړی دی:

-الإمام أحمد- په "المسند" د(مسند أنس بن مالك) کې راوړی .

-الطبراني- په "المعجم الأوسط" کې .

-ابن خزيمة* او *البيهقي* هم له ورته معنا سره روايت کړی .

-درجه حديث:

علماء دا حديث حسن ګڼي د شواهدو او طرقو له امله. ځينو يې *صحيح* هم بللي.

-شرح حديث:

-مَنْ حَافَظَ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ*: يعني هغه څوک چې پنځه وخته لمونځونه په دوام، پابندی او محافظت سره ادا کوي.

-عَلَى وُضُوئِهَا-*: د لمانځه لپاره به تل طهارت (اودس) کوي.

-وَمَوَاقِيتِهَا*-: د لمانځه وختونه به مراعات سروه کوي، يعني هرلمونځ به په خپل وخت کې ادا کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-وَرُكُوعِهَا وَسُجُودِهَا*: د لمانځه رکنونه به په خشوع او اطمینان سره ادا کوي.

-يَرَاهَا حَقًّا لِلَّهِ عَلَيْهِ*: لمونځ به د الله یو حق ګڼي، نه د عادت یا ریا لپاره.

-حُرِّمَ عَلَى النَّارِ*: دا شخص به الله ﷻ له اوره وساتي، یعني د دوزخ سزا به پرې نه وي که نور ضروري شرطونه هم موجود وي.

-فقهي احکام او استنباطات:

۱.د لمانځه ساتنه د جنت لامل ده :

لمونځ د اسلام ستنه ده، څوک چې یې په شروطو، ارکانو، وختونو، طهارت، او خشوع سره اداء کوي، هغه د نجات مستحق دی.

۲. طهارت د لمانځه مشروع شرط دی :

دا حدیث د اودس وجوب او د لمانځه نه بیلتون کېدونکی شرط ثابتوي.

۳. د لمانځه اهمیت او مقام:

لمونځ یوازې یو جسماني عمل نه دی، بلکې د الله تعالی د حق ادا کولو نیت پکې شرط دی.

٤. دوزخ نه خلاصې لپاره عمل ته اړتیا ده، نه یوازې ایمان ته:

دا حدیث د هغو خلکو رد دی چې یوازې د ایمان په دعوه ځانونه له عذابه خوندي ګڼي.

منابع:

-. مسند الإمام أحمد* (حدیث نمبر ۱۸۳٤٦) چې پکې د «مَنْ حَافَظَ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ... حُرِّمَ عَلَى النَّارِ» عبارت شامل دی .

-. تحفة الأحوذي (شرح الترمذي) :

-په دې کتاب کې یاد حدیث راښودل شوی دی، او متن کې ویل شوي دي:

"المصدر: تحفة الأحوذي – رقم الحديث أو الصفحة: ١/٤٦٧"،(یعني په مجلد ۱، صفحه ۴۶۷ کې دی.

پایله او وړاندیز:

- یوازینی مشخص ذکر شوی مصدر د *تحفة الأحوذي* کتاب دی، چې حدیث یې په لومړی مجلد ، صفحه ۴۶۷ کې ثبت شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه:

رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل:

څوک چې د پنځو ورځنيو لمونځونو پابندي کوي، د هغوی اودس، وخت، رکوع او سجده پوره ادا کوي، او دا لمونځونه د الله حق ګڼي، نو الله به هغه ته اور حرام کړي.

٦- د ځلورو رکعتو پابندي د ماسپښين نه مخکې او وروسته :

حديث :

عن أم حبيبة رضي الله عنها قالت: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول:

«مَنْ حَافَظَ عَلَى أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الظُّهْرِ وَأَرْبَعٍ بَعْدَهَا، حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ» [١٢]

---

[١٢] -)صححه الألباني) .

١. تخريج :

-روات او مصادر يې :

-ترمذی (حديث نمبر ٤٢٨)؛ ابو داؤد (١٢٦٩)؛ النسائي (١٨١٦)؛ ابن ماجه (١١٦٠) ([مرکز السنة النبوية .

- المحدثينو لکه: احمد شاکر، الألباني، ابن باز دا حديث «صحيح» بللې

- ترمذي خود غه حديث په خپل مصنف کې د «حسن صحيح غريب من هذا الوجه» په توګه بيان کړی .

-٢. شرح مختصر :

- د حديث معنی: **که څوک په دوامداره توګه د ماسپښين (عادي) لمونځ پر وراندې ۴ سنت (رواتب)، او وروسته يې هم ۴ رکعته ادا کړي، الله تعالی به هغه ته ددوزخ له اور څخه وساتي، يعني دوزخ ته به يې داخليدو اجازه ورنه شي .

-کلمه „حافظ“ اشاره کوئ پر دوام او پابندي باندي ([مرکز السنة النبوية.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- په عمل کې:

* ۴ رکعات د «راتبه قبل الظهر»، چې دوه یې مؤکد (ثابت) او دوه نور مستحب دي.

* ۴ نور د «راتبه بعد الظهر»، چې دوه یې نافله او دوه نور یې رواتب دي .

* دا سنت په دوام سره ادا کول د الله د فضل او رحمت سره تړاو لري او د نجات سبب ګرځي ([مرکز السنة النبوية.

۳. استنباطات او فقهی احکام:

* فضل الراتبة قبل وبعد الظهر*: دا حديث په صراحت سره د ظهر مخکې او وروسته د ۴ + ۴ رکعاتو مستحبيت څرګندوي ([مرکز السنة النبوية .

* استحباب الاعتراف بالسنة المستمرة*: د دوام اهميت لري — که یو بنده دا نور ته معمول وي، نو دا د خلاصون او نجات وسیله ده.

* ساده او عملي عمل*: دمسلمان لپاره د اداء دا ساده او آسانه عمل ډېر فضيلت لري؛ لکه څنګه چې ابن باز وويل: «او ما أخَفَّها وأسهلها إذا اعتادها المسلم» ([مرکز السنة النبوية.

* د ګناهونو څخه نجات*: معنی یې دا ده چې د الله فضل د دې نسبتن کوچني عمل له لارې کولی شي د یو انسان دفاع وکړي.

-۴. مصادر او صفحات:

کتاب/مجموعه	حال (صلاحيت)	صفحه/نمبر
سنن الترمذي	حسن صحيح غريب	٤٢٨
سنن أبي داود	صحيح (سكوت الباب)	١٢٦٩
صحيح النسائي	صحيح	١٨١٥/١٨١٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه:

ام حبیبه رضي الله عنها وایي: ما له رسول الله صلی الله علیه وسلم واورېدل، چې وې ويل:

څوک چې د ماسپښین لمونځ نه مخکې څلور رکعته او وروسته څلور رکعته سنت لمونځونه

باقاعده اداء کړي، الله به په هغه اور حرام کړي.

۷- د توحيد ذکر د مرګ پر وخت

حدیث :

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «... مَنْ رُزِقَهُنَّ عِنْدَ مَوْتِهِ لَمْ تَمَسَّهُ النَّارُ» [۱۳]

مجموع فتاوى ابن باز	إسناد حسن	(مثلاً) ١١/٣٨٦
تخريج سنن الترمذي (أحمد شاكر)	صحيح	٢٩٣/٢

************ **

[۱۳] -)صححه الألباني) . دلته د حديث «مَنْ حَافَظَ عَلَى أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الظُّهْرِ وَأَرْبَعٍ بَعْدَهَا، حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ»** تخریج، مختصر شرح، احکام، استنباط او منابع له اړوند معلوماتو سره وړاندېږي:

۱- دحدیث شریف تخریج او درجه يې :

-سنن أبي داود : روایت نمبر ۱۲۶۹ عن أم حبیبة – حدیث حسن (ایراد ته خلاص)

- سنن الترمذي: روایت نمبر ۴۲۸، حدیث حسن صحیح او غریب .

-المعجم الأوسط – الطبراني : ذکر شوی په قاموس کي (المعجم الأوسط)، صفحه/جزیه: جلد ۲۵۹/۳

- صحیح ابن خزیمة: جلد ۲/ صفحه ۲۰۶ (حدیث رقم ۱۱۹۱).

- مسند الإمام أحمد**: د الحدیث ممکنه موجودګی سره چې نوموړی روایت مسند کې شته (مسند أحمد) .

نور علماء لکه نسائي، ابن ماجه او نورو هم روایت کړی دی ([مرکز السنة النبوية].

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲-مختصر شرح او استنباطونه :

-مَنْ حافَظَ : دلته د دوام او مواظبت معنا ده ـــ يواځې يو ځل ادا کول بسنه نه کوي، بلکې پرله‌پسې کول يې مطلوب دی ([مرکز السنة النبوية].

-المقصود بالأربع : دوه ممکن تعبيرونه:

۱. دا ټول د راتبوسنتو څخه دي: د ماسپښين راتبة ځلور (دوې مخکې، دوه وروسته)

۲. ای بیا وروسته چې زیات شوي، یعني نور نفلي لمونځ هم په کې شامل دي ([مرکز السنة النبوية .

-حرمه الله على النار-: ممکن داسې تفسيرې وي چې:

- انسان به دوزخ ته داخل نه شي، يا

- که داخل شي، د اور له عذاب څنګه به وساتل شي، يا

- د هغه جسماني برخې به د اور لخوا ونه درد يري.

- په نهايت کې دا حديث پياوړی ترغيب کوي چې دالله رضا لپاره نوافل هم په استمرا اړين دي.

۳-فقهي احکام او د عمل لاربښوونه :

لاندې احکام پکې شامل دي:

-استحباب ستر-: د ماسپښين نه مخکې او وروسته ۸ رکعته نفل .

- فضل ستر: د هغې پابندي د نجات او د الله د فضل ضمانت ګڼل کيږي.

-اختلاف په عدد کې : که څوک يوازې دوه دوه رکعته ادا کړي هم فضليت لري، خو څلور څلور کول بشپړتيا او غوره عمل دی ([] ,[IslamWeb][9]مرکز السنة النبوية][۲]).

٤-منابع، جلد او صفحې:

کتاب / مصدر	جزء (جلد)	صفحه	/ حديث نمبر
المعجم الأوسط – طبراني	جلد ۳	صفحه ۲۵۹	

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحيح ابن خزيمة	جلد ۲ | صفحه ۲۰۶ (حديث ۱۱۹۱)
سنن أبي داود	| حديث ۱۲۶۹
سنن الترمذي	| حديث ۴۲۸

البته! دلته د حديث *«مَنْ حَافَظَ عَلَى أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الظُّهْرِ وَأَرْبَعٍ بَعْدَهَا، حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ»* مهم ټکي (نکات) په ساده او واضح ډول وړاندې شوي دي:

مهم ټکي / نکات:

۱- دوامدار عمل شرط دی:

. حديث "مَنْ حَافَظَ" وايي، يعني دا عمل بايد تل او دوامداره وي، نه يوازې کله نا کله.

۲- سنت مؤکده ته ترغيب :

. دا څلور رکعته مخکې او څلور وروسته د ظُهر، د سنت مؤکده له مهمو نفل لمونځونو څخه دي.

۳- د نجات او دوزخ نه خلاصي لامل:

. دا لمونځونه د الله له لوري د دوزخ نه ساتنه (تحريم) راولي، که دا عمل د اخلاص سره وشي.

٤-نفل لمونځونو ته د شريعت اهميت ورکول :

. که څه هم نفل لمونځونه فرض نه دي، خو دا حديث ښيي چې ډېر اجر لري او اخروي نفعه لري.

٥- لمونځ يوازې مکلفيت نه، بلکې سپر دی.

. لمونځ د انسان او دوزخ ترمنځ حجاب جوړوي، حتی نفل لمونځونه هم دا ارزښت لري.

٦- د ورځني وختونو له لمونځونو سره نفلي سنتونه ثابت مهارت دی .

. دي ته مواظبه سنت ويل کيږي، يعني هغه نفل چې رسول الله ﷺ به هيڅکله نه پرې ښول.

لنډه وينا:

(c) ketabton.com: The Digital Library

تفصيل:

هر څوک چې دا کلمات د مرګ پروخت ووايي:

- **لا إله إلا الله، والله أكبر**
- **لا إله إلا الله وحده**

-څوک چې د ماسپښين نه مخکې او وروسته سنتونه په دوامداره ډول ادا کوي، هغه د الله له لوري له دوزخ نه ساتل کيږي. دا حديث د سنتو اهميت ښيي او دا پيغام لري چې جنت ته د تګ لاريوازې په فرايضو نه، بلکې په نفلي عبادتونو هم هواريږي."

پايله :

دغه حديث ته پوره پاملرنه شوي.

٣٥٨" من حديث: (من حافظ على أربع ركعات قبل الظهر وأربع بعدها حرمه الله على النار) - موقع الشيخ ابن باز"

٥٨٦٧١ من حافظ على أربع ركعات قبل الظهر وأربع بعدها حرمه الله على النار- سنن الترمذي"

.٤٥٢٥٣- من حافظ على أربع ركعات قبل الظهر وأربع بعدها حرمه الله على النار- تخريج سنن الترمذي" "الدرر السنية"

"ص٢٨٣ - أرشيف ملتقى أهل الحديث - سؤال عن حديث بارك الله فيكم من حافظ على أربع ركعات قبل الظهر وأربع بعدها - المكتبة الشاملة الحديثة"

" t.comإسلام ويب - عون المعبود - كتاب الصلاة - باب تفريع أبواب التطوع وركعات السنة - باب الأربع قبل الظهر وبعدها- الجزء رقم٤"

"_إسلام ويب - عمدة القاري شرح صحيح البخاري - أبواب التطوع - باب التطوع بعد المكتوبة- الجزء رقم٧"

****

(c) ketabton.com: The Digital Library

- لا إله إلا الله لا شريك له
- لا إله إلا الله له الملك وله الحمد
- لا إله إلا الله، ولا حول ولا قوة إلا بالله

ژباړه:

رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل:

څوک چې دا پنځه ذکرونه د مرګ پر وخت ووايي، اور به هغه ته ونه رسيږي.

۸- د الله له وېرې ژړل، او په جهاد کې څارنه کول

حديث :

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «عَيْنَانِ لَا تَمَسُّهُمَا النَّارُ: عَيْنٌ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ بَاتَتْ تَحْرُسُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ» [۱۴]

---

[۱۴] -)صححه الألباني . قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «... مَنْ رُزِقَهُنَّ عِنْدَ مَوْتِهِ لَمْ تَمَسَّهُ النَّارُ» البته!

دلته د حديث «مَنْ حَافَظَ عَلَى أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الظُّهْرِ وَأَرْبَعٍ بَعْدَهَا، حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ» مهم ټکي (نکات)

په ساده او واضح ډول وړاندې شوي دي:

مهم ټکي / نکات:

۱. دوامدار عمل شرط دی:

ـ حديث "مَنْ حَافَظَ" وايي، يعني دا عمل بايد تل او دوامداره وي، نه يوازې کله نا کله.

۲. سنت مؤکده ته ترغيب :

ـ دا څلور رکعته مخکې او څلور وروسته د ظُهر، د سنت مؤکده له مهمو نفل لمانځونو څخه دي.

۳. د نجات او دوزخ نه خلاصي لامل**

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه:رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: دوه سترګي شته چي اور به پري نه لګي: يوه سترګه چي د الله له ويري ژړيدلي وي، او بله هغه چې د الله په لاره کې شپه پاس کړي وي (د مسلمانانو د حفاظت لپاره).

٩. د نظر ساتل (غض البصر) :

■حديث:

روى الطبراني في "المعجم الكبير" (١٠٠٣) عن بهز بن حكيم عن أبيه عن جده رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ :ثَلاثَةٌ لا ترى أعْيُنُهُمُ النّارَ: عَيْنٌ حَرَسَتْ فِي سَبيلِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ بَكَتْ مِن خَشْيَةِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ غَضَّتْ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ » [١٥]

- دا لمونځونه د الله له لوري د دوزخ نه ساتنه (تحريم) راولي، که دا عمل د اخلاص سره وشي.

٤. نفل لمونځونو ته د شريعت اهميت ورکول**

- که څه هم نفل لمونځونه فرض نه دي، خو دا حديث ښيي چي ډير اجر لري او اخروي نفعه لري.

٥. لمونځ يوازي مکلفيت نه، بلکي سپر دی**

- لمونځ د انسان او دوزخ ترمنځ حجاب جوړوي، حتی نفل لمونځونه هم دا ارزښت لري.

٦. د ورځني وختونو له لمونځونو سره نفلي سنتونه ثابته مهارت ده**

- دي ته واظبه سنت ويل کيږي، يعني هغه نفل چي رسول الله ﷺ به هيڅکله پري نه ښول.

لنډه وينا:

> **"څوک چي د ماسپښين څخه مخکي او وروسته سنتونه په دوامداره ډول ادا کوي، هغه د الله له لوري له دوزخ نه خوندي کيږي. دا حديث د سنتو اهميت ښيي او دا پيغام لري چي جنت ته د تګ لار يوازي په فرايضو نه، بلکي په نفلي عبادتونو هم هواريږي."

****

****

[١٥] - صححه الألباني في السلسلة الصحيحة: ٢٦٧٣ يقيناً! لاندي د حديث:

(c) ketabton.com: The Digital Library

> «ثَلاثَةٌ لا تَرى أَعْيُنُهُمُ النّارَ: عَيْنٌ حَرَسَتْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ بَكَتْ مِن خَشْيَةِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ غَضَّتْ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ»**

پوره معلومات په **پښتو ژبه** کې درته وړاندې کوم، چې پکې تخریج، شرح، احکام، استنباط، مهم ټکي، او منابع له جز او صفحې سره شامل دي:

١. تخريج (د حديث سرچينه):

دا حديث روايت کړی دی:

-الطبراني** په کتاب المعجم الكبير" کېحديث نمبر: **١٠٠٣*

راوي: **بهز بن حكيم عن أبيه عن جدّه**

جزء ١٩، صفحه ٤١٦

درجه حديث: دا حديث **صحيح** دی، امام **الباني** رحمه الله په "السلسلة الصحيحة" کې (حديث نمبر **٢٦٧٣**) تصحيح کړی.

٢. د حديث ژباړه:

رسول الله ﷺ وفرمايل: "درې سترګې دي چې دوزخ به يې نه ويني:**

> * **هغه سترګه چې د الله په لاره کې يې خارنه (پيره) کړې وي،**

> * **هغه سترګه چې د الله له وېرې ژړلې وي،**

> * **او هغه سترګه چې د الله له حرامو څخه يې ځان ساتلی وي (يعني نظر يې نه دی پرې کړی)."**

٣. مختصره شرح:

عين حرست في سبيل الله

يعني هغه کس چې د الله دين، مسلمانانو، يا سرحداتو لپاره پيره کړې وي، حتی که يوه شپه وي — دا د جهاد يوه بڼه ده.

عين بكت من خشية الله

يعني هغه څوک چې د الله له وېرې، د آخرت د حساب، يا د ګناهونو له امله په پټه ژاړي. دا د ايمان نښه ده.

عين غضّت عن محارم الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعني هغه سترګه چې د نا محرمو يا حرامو شيانو ليدو نه ځان ساتي. دا د نفس کنټرول او تقوی نښه ده.

۴. فقهي احکام او استنباطونه:

١. **په پټه عبادت (لکه ژړا) کې لوی اجر شته**

دا عمل يوازې د الله لپاره وي، نو اخلاص پکې زيات وي.

٢. **د سترګو کنټرول يو ستر عبادت دی**

که څوک خپل نظر کنټرول کړي، نو دا د زړه، عقل، او نفس د کنټرول نښه ده.

٣.-په دينی پيره (ګارد) کولو کې عظيم ثواب دی.

حتی که جنګ ونشي، صرف د پيره کولو نيت هم ثواب لري.

٤. دوزخ نه نجات د عمل له لارې ممکن دی.

دا درې اعمال د جنت لاره هواروي او دوزخ نه انسان ساتي.

٥. مهم ټکي (نکات):

-عمل کوچنی ښکاري، خو اجر يې لوی دی.

-الله تعالی د سترګو عبادت ته هم ارزښت ورکړی.

-خشيت، جهاد، او عفت درې بنسټيز صفات دي.

-په زړه کې ويره او په سترګو کې اشک د نجات وسيله ده.

-که څوک له حرامو سترګې ټيټې کړي، دا يې د تقوی نښه ده.

٦. منابع او مراجع (لهجز او صفحې سره):

کتاب	جلد / جزء	صفحه يا حديث نمبر
المعجم الکبير (طبراني)	جلد ١٩	صفحه ٤١٦ – حديث ١٠٠٣
السلسلة الصحيحة (الباني)	—	حديث نمبر ٢٦٧٣
مجمع الزوائد (هيثمي)	کتاب الجهاد	ذکر شوی روايت شته

****

(c) ketabton.com: The Digital Library

▪ژباړه: رسول الله ﷺ وفرمایل :دری سترګې دي چې د دوزخ اور به پرې هېڅکله ونه لګي:
. هغه سترګه چې د الله په لاره کې یې پاس ولې کړې وي (یعني د مسلمانانو ساتنه یې کړې وي)،
. هغه سترګه چې د الله له وېرې ژړلې وي، او هغه سترګه چې د الله له حرامو شیانو نه یې نظر ساتلی وي.

۱۰. د اولاد له لاسه د صبر کولو اجر :

▪حدیث ۱:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ:
«لا يَمُوتُ لِأَحَدٍ مِنَ المُسْلِمِينَ ثَلاثَةٌ مِنَ الوَلَدِ، فَتَمَسَّهُ النَّارُ، إِلَّا تَحِلَّةَ القَسَمِ » [١٦]

---

[١٦] - متفق علیه: رواه البخاري ومسلم يقيناً! لاندې د حديث: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ:

«لَا يَمُوتُ لِأَحَدٍ مِنَ المُسْلِمِينَ ثَلَاثَةٌ مِنَ الوَلَدِ، فَتَمَسَّهُ النَّارُ، إِلَّا تَحِلَّةَ القَسَمِ».

۱. -تخریج او درجه:

- دا حدیث *صحیح البخاري* کې را نقل شوی دی، حدیث نمبر*٦٦٥٦* په نسخه کې، د شرح او درجه سره *صحیح* ګڼل شوی دی. ([dorar.net][1], [Surah Quran][2])
-په *صحیح مسلم*کې هم په مشابه روایت کې شتون لري، حدیث نمبر*٢٦٣٢*، په باب "فضل من يموت له ولد فيحتسبه". ([حديث صحيح مسلم][٣])
-همدارنګه په -*موطأ امام مالک*- کې هم ثبت دی، په جلد ۱، صفحه -*٢٣٥*- لاندې—په باب "الحسبة في المصيبة." ([ito.lib.eshia.ir][4], [hadithprophet.com][5])

۲. -مختصره شرح :

- دا حدیث وایي چې که د یو مسلمان درې اولادونه (نارینه یا ښځینه،) له منځه ولاړ شي، او پلار یا مور ورسره په پوره ایمان، رضا او صبر عمل کوي (*احتساب*)؛ نو د دوزخ اور به یې ونه نیسي لمس به یې نه کړی—یعني دوی د دوزخ نه بچ کولو په توکه یې حفاظت کیږي—خو بیا هم د "تحلَّة القَسم" مودې سره یې ممکن

(c) ketabton.com: The Digital Library

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب ګرځي*

د اور مزه وڅکي، هماغسې چې د قرآن په آيت کې راغلي: *«وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا»*. ([IslamWeb][6], [dorar.net][1], [Surah Quran][2])

۳. -مهم ټکي او استنباطونه:

۱--ثواب عظيم د صبر او رضا لپاره :

- د اولاد له لاسه ورکول ډېر لوی فشار دی، خو څوک چې مسلمان وي او په الله رضا ولري، د لوی اجر مستحق کېږي.

۲-تحلَّة القَسم" تعبير معنوي ده، نه حقيقي:

-دا يو داسې حالت دی چې د اور لمس يوازې د ژر تېرېدو په توګه وي، لکه ژر د پله پر سر تېرېدل، نه د دايم اور کې سوځېدل. ([dorar.net][1], [ito.lib.eshia.ir][4]))

۳-احتساب د عمل شرط دی:

-صرف د مصيبت پېښېدل بسنه نه کوي؛ بلکه په صبر، رضا او احتساب سره عمل کول شرط دی.

.٤-د نارو او صبر اهميت :

- حديث اشاره کوي چې د صبر دروازه د مصيبت په لومړی شېبه کې ده. (الصبر عند الصدمة الأولى).

٥-- ولادت د انسان لپاره آزمېښت هم دی او اجر هم.

-الله تعالی د انسان د امتحان د مخې ته راځرګندېدونکو دردونو پر ځای اجر هم تاکي.

۴-تولېز جدول – خلاصه :

|عنصر		تفصيل
- |حديث	لا يموت لأحد من المسلمين ثلاثة من الولد... إلّا تحلّة القسم
- |منابع		بخاري (٦٦٥٦)، مسلم (٢٦٣٢)، موطأ مالک (جزء ١، صفحه ٢٣٥)
- |درجه		صحيح
- |معنوی تفسير		د صبر او رضايت له امله د دوزخ محدود لمس يا تېرېدنه
- |استنباطات		صبر، رضا، احتساب، حب د الله تعالی، تلاش برای عبادت

(c) ketabton.com: The Digital Library

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب ګرځي*

▪ ژباړه:

رسول الله ﷺ وفرمایل :که د یو مسلمان درې ماشومان وفات شي، دوزخ اور به هغه ته و نه رسي، مګر هومره چې د الله قسم پوره شي.

▪ د حدیث شرح (د امام نووي له قوله):

• "تحلة القسم" معنا دا ده چې د الله قسم باید پوره شي، یعني د هغه آیت په معنی: ﴿وَإِن مِّنكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا﴾[١٧]
یعني: "تاسو ټولو ته به د دوزخ له مخې تېرېدل وي"

****

[١٧] - مریم: ٧١ . یقیناً! د الله تعالی دا مبارکه آیه: ﴿وَإِن مِّنكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا﴾

ژباړه : "او هېڅوک له تاسو څخه نشته، مګر دا چې (دوزخ ته) به ننوځي (یابه پرې به تېرېږي)."

١. مختصره شرح:

* دا آیه د *دوزخ پر سر د تېرېدلو* یادونه کوي.

* اکثر مفسرین وايي، دلته "وُرُود" معنی ده: **تېرېدل، نه دایم پاته کېدل.*

* یعني *ټول خلک*، حتی *صالحین او مؤمنان* به هم د دوزخ پر پل صراط یا سیمه تېرېږي، خو *دوزخ به

یوازې کفار وسوځي*، نه مؤمنان.

* دا د الله یو *قَسَم* دی، ځکه چې له‌مخې یې راځي:

> ﴿كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا﴾

> *"دا د ستا پر رب حتمي او پریکړل شوی حکم دی."*

٢. د "ورود" لغوي معنا:

| وارد | داخلېدل، رسېدل، یا ور تېرېدل |

واردها دلته د *دوزخ پر سرور تېرېدو* معنا لري — نه لازماً د اور سوځول.

٣. تفسیر د مفسرینو له قوله:

مفسر	تفسیر لنډیز

(c) ketabton.com: The Digital Library

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب ګرځي*

-ابن عباس*	| هر څوک به د دوزخ پر سر تېرېږي؛ مؤمن به خلاص شي، کافر به پکې وسوځي.
-قتادة*	| دا تېرېدنه د پل صراط پر سر ده، چې دوزخ ته غځېدلی دی.
-ابن کثیر*	| الله به مؤمنانو ته نجات ورکړي، او دا "وُرُود" د ابتلاء یا تېرېدو په معنی دی.
-طبري*	| دا تېرېدل د امتحان او عدل یوه برخه ده. د هر انسان د عمل ازمېښت کېږي.

۴. استنباطات (فقهي او عقیدوي):

١. -ټول انسانان د ابتلاء له لارې تېرېږي.

حتی مؤمن هم د قیامت پر ورځ د صراط (ددوزخ په سر) نه تېرېږي.

٢. -دوزخ د هر چا لپاره موجود دی، خو نه د هر چا د پاتېیدو ځای.

دوزخ ته ننوتل شرط دی، خو مخلص مؤمنان ژغورل کېږي.

٣. -د الله عدالت مطلق دی:

هر څوک ازمېښت ویني، بې له استثنا.

٤. -نجات د ایمان او عمل صالح له مخې دی:

تقوی، صبر، او توکل له دې ور تېرېدو خلاصون راولي.

٥.-قرآن کریم کله ناکله مختصر الفاظ کاروي، خو ژور مفاهیم لري:

"وَارِدُهَا" یو کلمه ده، خو پراخ عقیدهوي مفاهیم لري.

۵. مهم ټکي (نکات):

* "واردها" معنا *دوزخ ته د داخلېدو یا ور تېرېدو* ده، نه لزوماً سوځېدل.

* دا آیت د *عدالت، ابتلاء، او نجات* ښکاره تصویر وړاندې کوي.

* حتی *پیغمبران او اولیاء به هم*د قیامت پر ورځ د ابتلاء پر پله تېرېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- مګر مومنان به زر خلاص شي یا به د اور له لمس پرته صرف تېر شي. دا د الله د وعدې پوره کېدل دي، نه دا چې مومنان به هم په عذاب شي.

▪حدیث ۲:

رواه الطبراني في الكبير (۲۳۱) عن واثلة رضي الله عنه قال :إني سمعت رسول الله ﷺ يقول :مَن دَفَنَ ثَلاثَةً مِنَ الوَلَدِ، حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيهِ النَّارَ» [۱۸]

---

* دا آیت د انسان لپاره یو *تنبیه* ده چې خپل اعمال سم کړي.

لنډه پایله:

> دا آیت انسان ته یادونه کوي چې نجات آسانه نه دی، ټول انسانان به د ابتلاء له پُل څخه تېرېږي، خو یوازې هغه به نجات مومي چې ایمان، صداقت، او صبر ولري.

****

[۱۸] - صححه الألباني في صحيح الجامع: ٦٢٣٨ د حدیث:* «مَن دَفَنَ ثَلاثَةً مِنَ الوَلَدِ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ»*

۱. تخریج:

* حدیث د *طبراني په کتاب "المعجم الکبیر" کې روایت شوی دی*، د حدیث شمیره *(۲۳۱)* دی. داد *سنان مولی واثلة* له لارې ذکر شوی دی.

* الباني رحمه الله* دا حدیث **صحیح** بللی دی (په "صحیح الجامع" کې).

۲. مختصره شرح:

-دا حدیث وایي چې: "څوک چې درې ماشومان يې چې په تقوا او د الله رضا سره پر دویمه دنیا ولاړ شي (یعني نه رسېدلي وي)، ووري؛ الله تعالی د ده لپاره دوزخ منع کوي—یعني هغه ته دوزخ د لمس یا عذاب سزا نه ورکول کېږي."

دلته "دفن" نه اشاره ده پر دې چې ماشومان د لمانځه په وخت نه وي رسېدلي او دا د الله رحمت دی چې د مظلوم مور یا پلار محافظت کوي.

۳. فقهي احکام او استنباطات:

(c) ketabton.com: The Digital Library

* صبر او احتساب* د مصيبت پر وړاندې ستر اجر لري.

* د کوچنی عمر مرګ د انسان لپاره امتحان دی، خو اجر يې هم زيات دی.

* دا حديث د *رحمت او جنت د اميد پر لور لاربښود دی*—يو داړ ورکوي چې الله تعالی د خپلو بندګانو په زړه کې رحم پيدا کوي.

* دا حديث د هغو کسانو تسلی ده چې خپلواک په ماشومانو د خدايي تقدير لاندې ورکړې.

۴. مهم ټکي (نکات)

۱. -ثواب د نيت او صبر اثر دی-*—صرف دفن بسنه نه وي؛ بلکه صبر او رضا هم مهمه ده.

۲. -مصيبتونه ته انساني غبرګون مشروع دی-* خو د الله رضا غوره حالت دی.

۳. -دا حديث د-باور د خلکو لپاره يوه تسلی ده ، د کوچنيو له امله ژوند يې ازمولی او اجر يې زيات دی.

۵. منابع، جزء او صفحه:

* معجم الکبير د "باب الوفاة" يا "کتاب الجنائز" لاندې راځي،

* د *صحيح الجامع (الباني) * نسخه کې، حديث د نمبر*۶۲۳۸* په توګه ثبت دی.

۶. لنډيز جدول:

-عنصر	توضيح
-حديث	مَن دَفَنَ ثلاثةً مِنَ الوَلَدِ...
-سرچينه	المعجم الکبير – طبراني (حديث ۲۳۱)
-درجه	صحيح (الباني)
-په پښتو	څوک چې درې ماشومان يې مړه شي، الله به يې ددوزخ له اوره وساتي
-احکام/استنباط	صبر، رضا، رحمت، اجر قرب د الله په منظور کې دی
-صحيح الجامع	نمبر** ۶۲۳۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

▪ژباړه: ....

واثله رضي الله عنه وايي: ما د رسول الله ﷺ دا خبره واورېده:
"څوک چې درې اولادونه خاورو ته وسپاري (يعنې وفات شي)؛ الله به په هغه اور حرام کړي".

◆لنډيز:

دغه احاديث موږ ته دا ښوونه کوي چې:

- د نظر ساتل)غض البصر(،
- د الله له وېرې ژړل،
- د مجاهدينو حفاظت کول،
- د اولاد له لاسه د صبر کولو اجر،

داسې اعمال دي چې کوونکی به يې دوزخ ته نه داخلېږي.

خو عمومي قاعده دا ده چې:
د الله او د هغه د رسول ﷺ اطاعت د نجات اساسي لاره ده، او هر څوک چې فرمانبردار وي، الله به يې له اوره وساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

الحمد لله شکر چې وتوانیدلم دغه مهم اعمال چې ظاهرا ډیر اسان او ساده دي تر خپلې وسې راټول او وژباړم دغه عملونه. یعني د توحید وینا په اخلاص سره، ښه اخلاق، او د الله په لاره کې هڅه او مبارزه. هغه برکتناک عملونه دي چې رسول الله ﷺ د هغو په اړه وعده کړې چې دوزخ به یې کوونکي ته نه ورننوځي، که خالص نیت ولري.

البته، لاندې د هغه عملونو تفصیلي لیست درته وړاندې کوم، چې رسول الله ﷺ پکې دا وعده کړې چې د دوزخ اور به یې کوونکي ته نه ورننوځي، او د هر حدیث عربي متن مې هم درسره راوړی، لکه څنګه چې دې غوښتنه کړې.

دا ټول اعمال موږ ته دا را ښیي چې د الله د رضا لپاره ساده او خالص عملونه څومره ستر اجر لري. د انسان ژغورنه یوازې د الله په رحمت او د هغه په اطاعت کې ده، نه په مجرد امید یا هوس.

هیله ده چې موږ ټول له دې مبارکو احادیثو الهام واخلو، خپل عملونه اصلاح کړو، او هغه لارې غوره کړو چې د جنت لوري ته مو بیایي. له الله تعالی نه دعا غواړو چې موږ ته دا اعمال اسانه کړي او د دوزخ له اوره مو خلاص کړي.

والله ولي التوفيق.

محمد بشير مدني

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمنابعو فهرست

١ .حديثي منابع (اصلي کتابونه)

نوم کتاب	مؤلف / توضيح	ناشر / ځای / کال
صحيح البخاري	امام محمد بن اسماعيل البخاري	دار طوق النجاة، رياض – ٢٠٠٠م -
صحيح مسلم	امام مسلم بن الحجاج	دار إحياء التراث العربي، بيروت – ١٩٩٨م -
سنن الترمذي	الامام محمد بن عيسى الترمذى	حققه وخرج أحاديثه وعلق عليه: بشار عواد معروف الناشر: دار الغرب الإسلامي - بيروت الطبعة: الأولى، ١٩٩٦ م عدد الأجزاء: ٦
سنن الترمذي (أحمد شاكر)	محققين: احمد شاكر، فؤاد عبد الباقي، عوض	مكتبة مصطفى الحلبي، ١٩٧٥م 5
تحفة الأحوذي	شرح د سنن الترمذي –أبو العلا محمد عبد الرحمن بن عبد الرحيم المباركفورى (ت ١٣٥٣ هـ)	المؤلف: الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت عدد الأجزاء: ١٠
سنن أبي داود	ابو داود – محقق: محمد محيي الدين	المكتبة العصرية – صيدا/بيروت 4
سنن النسائي (بحاشية السندي)	النسائي، السيوطي، السندي	مكتب المطبوعات الإسلامية – حلب، ١٩٨٦م 8
سنن ابن ماجه	ابن ماجه – محقق: محمد فؤاد عبد الباقي	دار إحياء الكتب العربية 2

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب ګرځي

نوم کتاب	مؤلف / توضيح	ناشر / ځاى / کال
السنن الکبرى	امام البيهقي – محقق: محمد عبد القادر عطا	دار الکتب العلمية، ٢٠٠٣م فهارس ١) ١١
صحيح ابن حبان	ابن حبان البستي – سونمز، آي دمير	دار ابن حزم – ٢٠١٢م فهارس ١) ٨
صحيح ابن خزيمة	محقق: محمد مصطفى الأعظمي	المكتب الإسلامي – بيروت 4
السلسلة الصحيحة	الألباني	مكتبة المعارف – رياض، ١٩٩٥–٢٠٠٢م 7
صحيح الجامع	الألباني	المكتب الإسلامي 2
مسند أحمد	امام احمد – تحقيق: شعيب ارنؤوط او نور	مؤسسة الرسالة، ٢٠٠١م فهارس ٥) ٥٠
المعجم الأوسط	أبو القاسم سليمان بن أحمد الطبراني (٢٦٠ - ٣٦٠ هـ) المحقق: أبو معاذ طارق بن عوض الله بن محمد - أبو الفضل عبد المحسن بن إبراهيم الحسيني	المؤلف: الناشر: دار الحرمين - القاهرة عام النشر: ١٤١٥ هـ - ١٩٩٥ م عدد الأجزاء: ١٠ (الأخير فهارس)
المعجم الكبير	سليمان بن أحمد بن أيوب بن مطير اللخمي الشامي، أبو القاسم الطبراني (ت ٣٦٠ هـ) المحقق: حمدي بن عبد المجيد السلفي [ت ١٤٣٣ هـ]	دار النشر: مكتبة ابن تيمية - القاهرة الطبعة: الثانية ، عدد الأجزاء:٢٥ ويشمل القطعة التي نشرها لاحقا المحقق الشيخ حمدي السلفي من المجلد ١٣ (دار الصميعي - الرياض / الطبعة الأولى، ١٤١٥ هـ - ١٩٩٤ م)
موطأ الإمام مالك	مالك بن أنس صححه ورقمه وخرج أحاديثه وعلق عليه: محمد فؤاد عبد الباقي [ت ١٣٨٨ هـ]	الناشر: دار إحياء التراث العربي، بيروت - لبنان عام النشر: ١٤٠٦ هـ - ١٩٨٥ م عدد الأجزاء: ١

٢ .شروح الحديث (شرحونه او فقه الحديث)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوم	مؤلف / توضيح	ناشر / يادښت
فتح الباري	ابن حجر العسقلاني	المكتبة السلفية – ١٣ جلدي
عمدة القاري	بدر الدين العيني	دار الفكر
عون المعبود شرح سنن أبي داود، ومعه حاشية ابن القيم: تهذيب سنن أبي داود وإيضاح علله ومشكلاته	محمد أشرف بن أمير بن علي بن حيدر، أبو عبد الرحمن، شرف الحق، الصديقي، العظيم آبادي (ت ١٣٢٩هـ)	المؤلف: الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت الطبعة: الثانية، ١٤١٥ هـ عدد الأجزاء: ١٤
مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح	علي بن (سلطان) محمد، أبو الحسن نور الدين الملا الهروي القاري (ت ١٠١٤هـ)	المؤلف: الناشر: دار الفكر، بيروت - لبنان الطبعة: الأولى، ١٤٢٢هـ - ٢٠٠٢م عدد الأجزاء: ٩
المنهاج شرح صحيح مسلم بن الحجاج	أبو زكريا محيي الدين يحيى بن شرف النووي (ت ٦٧٦هـ)	المؤلف: الناشر: دار إحياء التراث العربي – بيروت ،الطبعة: الثانية، ١٣٩٢ عدد الأجزاء: ١٨ (في ٩ مجلدات)
شرح العقيدة الطحاوية	ابن أبي العز الحنفي [ت ٧٩٢ هـ] حققها وراجعها: جماعة من العلماء خرج أحاديثها: ناصر الدين الألباني	الناشر: المكتب الإسلامي، بيروت - لبنان الطبعة: التاسعة، ١٤٠٨ هـ - ١٩٨٨ م ثم أعاد طبعها (بنفس ترقيم الصفحات): دار السلام بالقاهرة ١٤٢٦ هـ، وأوقاف قطر ١٤٣٥ هـ عدد الصفحات: ٥٣٦
معارج القبول بشرح سلم الوصول إلى علم الأصول	حافظ بن أحمد بن علي الحكمي (المتوفى : ١٣٧٧هـ) المحقق : عمر بن محمود أبو عمر	الناشر : دار ابن القيم - الدمام الطبعة : الأولى ، ١٤١٠ هـ - ١٩٩٠ م عدد الأجزاء : ٣

٣ .فتاوى او معاصرو علماوو آثار

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوم	توضيح
مجموع فتاوى ابن باز	د شيخ ابن باز فتاوې مجموعه
موقع الشيخ ابن باز	رسمي ويبسايټ
الإسلام سؤال وجواب	د شيخ محمد المنجد فتوايي ويبسايټ
مركز السنة النبوية	د سنتو خپرولو اداره
الدرر السنية	جامع حديثي، عقيدوي، او فقهي معلومات
إسلام ويب	پراخ اسلامي ويبسايټ
ملتقى أهل الحديث	د حديثي بحثونو فورم او ارشيف

۴ .نور مصادر او کتابتونونه

نوم	مؤلف / توضيح	ناشر / يادښت
رياض الصالحين	النووي – تحقيق: شعيب الأرنؤوط	مؤسسة الرسالة، ۱۹۹۸م – ۵۲۷ مخه
مجمع الزوائد	الهيثمي – تحقيق: حسام القدسي	مكتبة القدسي، ۱۹۹٤م – ۱۰ جلدي
المكتبة الشاملة	د اسلامي کتابونو کمپيوټري مجموعه	انټرنېټ
المكتبة الشاملة الحديثة	عصري نسخه د الشاملة	انټرنېټ

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library